

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№1

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, yanvar.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikrarov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INSON KAPITALINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	52
Dilnoza Ruziqulova Xoliqovna	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI BAHOLASH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA	60
Maksumova Umidaxon Sadikjonovna	
ОЛИГОПОЛИЯ И ТЕОРИЯ ИГР	64
Камилова Наргиза Абдукаххоровна, Наимов Самандар Раджабович	
ЦИФРОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ: НОВАЯ ЭРА ЭФФЕКТИВНОСТИ	67
Каракулов Фарход Зайпудинович	
MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING INNOVATSION YECHIMLARI	72
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	
MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI VA TIJORAT BANKLARIDA ULARNING SIFAT MEZONLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	77
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI	82
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich, To'xtayev Kamol Po'latovich	
MARKETING VA BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA TAYYOR KIYIMLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	87
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
NAMANGAN VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA MODERNIZATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	93
Odilova Malika Abdushukur qizi	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	98
Toshtemirov Xojjakbar Qahramon o'g'li	
ТУРИЗМ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ	103
Артикова Шохида Ильясовна	
MINTAQALARDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI INNOVATSION SALOHİYATINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	107
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich	
THEORETICAL ASPECTS OF SERVICES IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN'S ECONOMIC TRANSFORMATION	114
Umidjon Normurodov, Qodirov Yusufbek Suyunbek ugli	
РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИННОВАЦИЙ	120
Расулов Нозимжон Набиджонович	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING JORIY QILINISHI VA UNI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI.....	125
Saburov Jumanazar Saliyevich	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA ICHKI BOZORNI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI	129
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Убайдуллаев Худоёр Бахтиёр угли	

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	141
<i>Xayitov Rustam Burxonovich</i>	
BARQAROR MOLIYALASHTIRISH KONSEPSIYASIGA MUVOFIQ "YASHIL" INVESTITSİYALARNI RIVOJLANTIRISH.....	146
<i>Abduraxmonov Alimardon Sodiқ o'g'li</i>	
BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH.....	151
<i>Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich</i>	
HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	159
<i>Ibodova Dilsora Ibodovna</i>	
INVESTITSION PORTFELLARNI SHAKLLANTIRISH, BAHOLASH VA BOSHQARISH.....	165
<i>Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Abdullaeva Shohista</i>	
KICHIK XIZMATLAR FAOLIYATINI RASMIYLASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI KO'RSATKICHLARINI OSHIRISH.....	170
<i>Xalimbetov Farxad Bagibekovich</i>	
MONOPOLIYAGA QARSHI BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	173
<i>Akbarov Jasur Ikromjon o'g'li</i>	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДИНАМИКИ И СЕЗОННОСТИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
<i>Салиходжаева Умида Абдуқабар кизи</i>	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI TALABNI PROGNOZLASHNING CHAKANA MARKETING INNOVATSİYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ROLI	186
<i>Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi</i>	
TEMIR YO'L YO'LOVCHI TASHISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MODELLARI	200
<i>Eshboyev Ulug'bek Farxodovich</i>	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOT VA AUDIT METOLOGİYASINI TAKOMILASHTIRISH	205
<i>Zufarova Zilola Raxim qizi</i>	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILLARI	216
<i>Rahmonqulov Temirbek Eshmamatovich</i>	
MULKIY SOLIQLARNING MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH.....	222
<i>Aliyarov Olim Abdug'aparovich</i>	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHSULOT BILAN BOG'LIQ XIZMATLAR TASNIFI	231
<i>Saidov Dilshodbek Razzakovich</i>	
UY-JOY FONDINI SAMARALI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI.....	236
<i>Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li</i>	
TURIZMNI IQTISODIYOTDA TO'G'RIDAN TO'G'RI TA'SIRINI STATISTIK TADQIQOTI.....	241
<i>Jumanova Zilola Tuychiyevna</i>	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK EKOTIZIMLARI VA O'ZBEKISTON BANK EKOTIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA QIYOSIY TAHLILI	248
<i>X.R. Aliyev</i>	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMI UCHUN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARUV METODOLOGİYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	254
<i>Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li</i>	
OROL BO'YI MINTAQASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	259
<i>Umarova Xusnora Dilmurod qizi</i>	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISHCHI KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	264
Xolmurotov Salimbek Eshbekovich	
INNOVATSION KLASTERLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMI	269
Quliyev Begimqul Melikovich	
ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	276
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
АГРОЭКОТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УЗБЕКИСТАНА	281
Хайдаров Ойбек Зоирович	
THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IN THE HOUSEHOLD SERVICE SECTOR: EMPIRICAL EVIDENCE FROM SAMARKAND REGION	287
Pardayev Sherzod Xolmurodovich, Yuldosheva Zulfizar Sayfullayevna	
DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MODELING METHODS FOR THE SYNTHESIS OF INTELLIGENT CONTROL SYSTEMS FOR TECHNICAL OBJECTS IN THE DIGITAL ECONOMY	293
Mamutova Aygul Kalmurzaevna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI	298
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGI TRANSFORMATSIYASI VA UNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	303
Tashmuxeimova Yayra Atxamovna	
ZAMONAVIY AXBOROT TIZIMLARI ORQALI SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL	308
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
TA'LIM MIGRATSIYASI VA INTEGRATSIYA KO'RSATKICHLARINI STATISTIK TAHLILI: YEVROPA ITTIFOQI (SIRIUS) TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	314
Abdullayeva Gulhayot Shuhratovna	
HUDUDIIY SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI KO'P OMILLI STATISTIK TAHLIL ETISHDAGI ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI	319
Tag'oyev Feruz Yorqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI HUDUDIIY INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA TAHLIL VA TAVSIYALAR	326
Egamberdiev Abbasxon Sherali o'g'li	
KICHIK BIZNESDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	331
Nurullayev Baxrom Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISH	337
Ne'matova Mavsuma	
ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA ISLOMIY MOLIYA VA NOBANK KREDIT TASHKILOTLARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI	341
Galatov Abbas Alibekovich, Xalilov Nurullo Xamidillayevich	
IQTISODIY FAOLLIKNI OSHIRISHGA QARATILGAN DAVLAT FISKAL SIYOSATI HOLATI TAHLILI	346
Xudayberginova Nigora Turgunbayevna	
MEHNATGA HAQ TO'LAHNING MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLIHNING ASOSIY VAZIFALARI	356
Anvar Raximov Maxmarasulovich	
"CRADLE TO CRADLE" VA "CRADLE TO GRAVE" KONSEPSIYALARINING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI	360
Sodikov Zokir Rustamovich	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	366
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich	

AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI VA MINTAQA IQTISODIYOTIGA TA'SIRI: KEYNESIAN YONDASHUV NUQTAI NAZARIDAN.....	370
Shermatov G'ofurjon G'ulamovich	
QURILISH KORXONALARIDA INQIROZGA QARSHI BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI (ROSSIYA TAJRIBASI)	377
O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA YASHIL XIZMATLAR SEKTORINING TRANSFORMATSIYASI.....	385
Aliqulova Laylo Ziyadin qizi	
VIRTUAL TA'LIM MUHITI ORQALI TALABALARNING MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	390
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA TRANSPORT INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK MODELASHTIRISH VA PROGNOZLASHTIRISH	395
Qo'ziyoyev Umarbek Ulug'bekovich	
ОЦЕНКА СТОИМОСТИ И РИСКОВ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ (FDI)	400
Бахтиярова Дильноза Мадминджановна	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING AHAMIYATI.....	407
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich	
O'ZBEKISTONDA INTEGRATSIYALASHGAN YASHIL MOLİYALASHTIRISH ARHITEKTURASI: KONSEPTUAL MODEL VA AMALIY TAKLIFLAR.....	412
Quliyev Ulug'bek Mirzayevich	
BANK TIZIMI FAOLIYATI MISOLIDA MOLİYAVIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA KORXONALAR LIKVIDLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	419
Iminova Nurjahan Qodirjon qizi, Karimov Sardorbek Shuxratjon o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING SANOAT RIVOJI VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI O'RNI	423
Baxtiyor Abduganiyev, Nodira Saidbaxromova	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В СТАНОВЛЕНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	427
Li Kristina Alekseyevna, Элназарова Шарифа Исроиловна, Эшпулатов Достонбек Боходир огли	
TOVAR-XOMASHYO BIRJASIDA SAVDO TURLARINING SHAKLLANISHI VA ULARNING BOZOR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	432
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	
THE ROLE OF CORPORATE STRUCTURES IN THE DEVELOPMENT OF GLOBAL FINANCIAL RELATIONS.....	438
Kurbaniyazov Shakhzodbek Karimovich	
BANKLARNI MODERNIZATSIYA VA TRANSFORMATSIYA QILISH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASH SAMARADORLIGINI TA'MINLASH VA UNI OSHIRISHNING ASOSIY YO'LLARI	442
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING: O'ZBEKISTON SHAROITIDA SAMARADORLIK VA INTEGRATSIYA MODELLARI	446
Kamilov Farxod Shamilevich	
TASHQI SAVDODA EKSPORTNING MAKROIQTISODIY AHAMIYATI	453
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna	
РАЗВИТИЕ АСПЕКТОВ МАРКЕТИНГА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.....	459
Юсупов Махаматамин, Закирова Умида Махаматаминовна	
LIZING OLUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITILISHI	462
Sadritdinov Baxodir	

YASHIL IQTISODIYOT VA KICHIK BIZNES RIVOJLANISHINING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI	467
Isroilov Dilshodbek Rustamovich	
TEXNOLOGIK RESURLARNI BOSHQARISHDA STRATEGIYALARDAN FOYDALANISH	474
Kazakov Olim Sabirovich	
OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARINING IQTISODIY AHAMIYATI HAMDA ZARURLIGI.....	479
Abdusattarova Dildora Bohodirovna	
SANOAT KORXONASIDA INNOVATSION JARAYONLAR SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISHNING METODIK YONDASHUVLARI.....	485
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	491
Kafiyev Xojiakbar Xosilbek o'g'li	
BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI.....	496
Xolmatov Otabek Oybek o'g'li	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALAR.....	499
Sheraliyeva Saida Azatovna	
TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA KLASTER USULLARINI QO'LLASH.....	504
Mizrob Maxmudovich Tashov	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В ПРОЦЕССАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ.....	514
Ли Илларион Георгиевич	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВИДОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА УЗБЕКИСТАНА.....	519
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
УСТОЙЧИВОЕ И ЦИФРОВОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА: ЭВОЛЮЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ	525
Усманова Азиза Баходировна	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI INNOVATSION ASOSDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURIYATI.....	529
Temurbek Olimovich Mamayunusov	
КОМПЛЕКСНОЕ УЧЁТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	536
Эркинбаев Якуббой Хушнуд угли	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINING DAVLAT QARZ BARQARORLIGINI TA'MINLASH VA QARZ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH INSTITUTSIONAL VA AMALIY QO'LLANISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH	541
Raxmatov Hamid Hasan o'g'li, Akramov Azizjon Kabirovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SEKTORIDA INSTITUTSIONAL VA INVESTITSION OMILLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA QO'SHMA TA'SIRI.....	549
Fayziyev Oybek Raximovich	
INSTITUTIONALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION EFFECTIVENESS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF OECD COUNTRIES' EXPERIENCE IN GOVERNANCE FOR PUBLIC ADMINISTRATION REFORM.....	556
Sarvar Saidov Khairulloyevich	
O'ZBEKISTONDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	562
Zaynutdinova Umida Djalalovna, Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
SAMARQAND VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA INSON KAPITALINING ROLI.....	568
Gulnora Mardievna Shadieva, Avazova Charos	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДОХОДОВ РАБОТНИКОВ ВУЗОВ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ СФЕРЫ УСЛУГ	572
Шадиева Гулнора Мардиевна, Рустамова Фируза	

KICHIK BIZNES KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH.....	578
Eminchayev Baxodir Sadikovich	
MINTAQA IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARINING NAZARIY TAHLILI	583
Tuyev Abdurahmon Yusubovich	
AKTIVLAR SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI MAKROIQTISODIY VA INSTITUTSIONAL OMILLARNING TAHLILI	587
Rasulov Muxammad Bobur Fazliddin o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING MUAMMOLI KREDITLARI (NPL) KO'RSATKICHI ORQALI BANK TIZIMI BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	594
Xanmuratov Roushenbek Xalmuxammetovich, Vaxabov A.V.	
AKSIYADORLAR BILAN MANFAATLI MUNOSABATLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA AKSIYADORLAR VA ULARNING HUQUQLARINI TA'MINLASH.....	600
Raimov Farrux Avazjon o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ В ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ	605
Мирпулатова Луиза Мансуровна, Абдумажидов Шахзод Шерзод угли	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING YAIMDAGI ULUSHI VA UNING IQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	610
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASSTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	615
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
SURXONDARYO VILOYATI ISHLAB CHIQARISH SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGI KO'RSATKICHLARINING STATISTIK TADQIQOTI.....	619
Buriyev Ubaydulla Bozor o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR.....	623
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNI BOSHQARISH MASALALARI	630
Yuldasheva Nazokat Muzaffar qizi	
AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING BARQAROR RIVOJLANISH MEXANIZMI: MONITORING VA BAHOLASH TIZIMI.....	635
Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li	

AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING BARQAROR RIVOJLANISH MEXANIZMI: MONITORING VA BAHOLASH TIZIMI

Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti To'rtko'l fakulteti
"Mutaxassislik, ijtimoiy-gumanitar va aniq fanlar" kafedrası assistenti

Email: abdullajon_uzb@mail.ru

ORCID: 0009-0005-8919-1548

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston axborot mahsulotlari biznesining barqaror rivojlanishi uchun monitoring va baholash tizimining o'rni tahlil qilindi. Tadqiqot obyekti O'zbekiston AKT sektori bo'lib, 18 ta indikator (iqtisodiy, ijtimoiy, texnologik, ekologik) iborat tizimni o'rganish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. 2020–2024-yillar davomida olib borilgan tahlil monitoring tizimining SMART prinsiplari asosida tashkil etilishi zarurligini ko'rsatdi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, O'zbekistonda hozirda 18 ta indikatoridan 10 tasi muntazam to'planadi (Davlat statistika qo'mitasi, IT Park, RTV), 3 tasi qisman mavjud, 5 tasi (shundan 3 tasi ekologik) umuman to'planmaydi. Monitoring ma'lumotlari to'rtta asosiy yo'nalishda qo'llaniladi: davlat siyosatini shakllantirish, resurslarni samarali taqsimlash, xalqaro taqqoslashlar, shaffoflikni ta'minlash. Ilmiy yangilik sifatida 5 bosqichli takomillashtirilgan monitoring tizimi taklif etildi: ishchi guruh tashkil etish, ma'lumotlarni zamonaviylashtirish, xalqaro standartlarga muvofiqlikni ta'minlash, monitoringni mustahkamlash, ekologik indikatorlarni joriy etish.

Kalit so'zlar: monitoring tizimi, baholash mexanizmi, SMART prinsiplari, indikatorlar, barqaror rivojlanish, axborot mahsulotlari biznesi, AKT sektori.

Abstract. The article analyzes the role of monitoring and evaluation system for sustainable development of information products business in Uzbekistan. The research object is to study a system of 18 indicators (economic, social, technological, environmental) of Uzbekistan's ICT sector and develop practical recommendations. The analysis conducted during 2020–2024 showed the need to organize monitoring system in accordance with SMART principles. According to research results, currently in Uzbekistan out of 18 indicators, 10 are collected regularly (State Statistics Committee, IT Park, MIT), 3 are partially available, 5 (3 environmental) are not collected at all. Monitoring data is applied in four main directions: formation of state policy, effective resource allocation, international comparisons, ensuring transparency. As scientific novelty, an improved 5-stage monitoring system was proposed: establishing working group, data modernization, compliance with international standards, strengthening monitoring, implementation of environmental indicators.

Key words: monitoring system, evaluation mechanism, SMART principles, indicators, sustainable development, information products business, ICT sector.

Аннотация. В статье проанализирована роль системы мониторинга и оценки для устойчивого развития бизнеса информационных продуктов в Узбекистане. Объектом исследования является изучение системы из 18 индикаторов (экономических, социальных, технологических, экологических) сектора ИКТ Узбекистана и разработка практических рекомендаций. Проведенный анализ за период 2020-2024 годов показал необходимость организации системы мониторинга в соответствии с принципами SMART. По результатам исследования, в Узбекистане в настоящее время из 18 индикаторов 10 собираются регулярно (Государственный комитет статистики, IT Park, МЦТ), 3 частично доступны, 5 (3 экологических) вообще не собираются. Данные мониторинга применяются в четырех основных направлениях: формирование государственной политики, эффективное распределение ресурсов, международные сопоставления, обеспечение прозрачности. В качестве научной новизны предложена усовершенствованная система мониторинга из 5 этапов: создание рабочей группы, модернизация данных, соответствие международным стандартам, укрепление мониторинга, внедрение экологических индикаторов.

Ключевые слова: система мониторинга, механизм оценки, принципы SMART, индикаторы, устойчивое развитие, бизнес информационных продуктов, сектор ИКТ.

KIRISH

Axborot mahsulotlari biznesining barqaror rivojlanishi murakkab, ko'p qirrali jarayon bo'lib, uning samaradorligini baholash va boshqarish uchun kompleks monitoring va baholash tizimi zarur. Zamonaviy raqamli iqtisodiyot sharoitida to'g'ri tashkil etilgan monitoring tizimi strategik qarorlar qabul qilish, siyosat samaradorligini baholash va xalqaro taqqoslashlar o'tkazish uchun mustahkam asos yaratadi [1]. Monitoring va baholash tizimi barqaror rivojlanish modelining asosiy mexanizmi hisoblanadi.

Tadqiqot obyekti: O'zbekiston Respublikasida axborot mahsulotlari biznesi barqaror rivojlanishini ta'minlovchi monitoring va baholash tizimi.

Tadqiqot predmeti: Monitoring va baholash tizimining tuzilmasi, institutlari, jarayonlari va samaradorligi.

Tadqiqot maqsadi: O'zbekiston axborot mahsulotlari biznesi uchun samarali monitoring va baholash tizimini tahlil qilish va takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot vazifalari:

1. Monitoring va baholash tizimining nazariy asoslarini o'rganish.
2. O'zbekistonda mavjud monitoring institutlari va ularning faoliyatini tahlil qilish.
3. Indiktorlar tizimining hozirgi holatini baholash.
4. Monitoring ma'lumotlaridan foydalanish yo'nalishlarini aniqlash.
5. Asosiy muammolarni aniqlash va takomillashtirilgan tizim taklifini ishlab chiqish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Monitoring va baholash tizimi bo'yicha xalqaro tadqiqotlar keng qamrovli. Kaplan va Norton [2] o'z ishlarida Balanced Scorecard (BSC) kontsepsiyasini taqdim etdilar va ko'rsatkichlar tizimining muvozanatli bo'lishi zarurligini ta'kidladilar. Ularning yondashuviga ko'ra, monitoring tizimi nafaqat moliyaviy, balki mijozlar, ichki jarayonlar va ta'lim-o'sish ko'rsatkichlarini ham qamrab olishi kerak. Neely va boshqalar [3] o'z tadqiqotlarida performance measurement system design (ish ko'rsatkichlarini o'lchash tizimi dizayni) bo'yicha keng qamrovli adabiyotlar tahlilini olib bordilar va samarali tizim beshta asosiy xususiyatga ega bo'lishi kerakligini ta'kidladilar: muvozanatlilik, dinamiklik, strategiyaga bog'liqlik, integratsiya va maqsadga yo'naltirilganlik. DeLone va McLean [4] axborot tizimlari muvaffaqiyatini baholash uchun keng qo'llaniladigan modelni ishlab chiqdilar. Ularning modeliga ko'ra, axborot tizimlarining samaradorligini olti o'lchovda baholash mumkin: tizim sifati, ma'lumotlar sifati, xizmat sifati, foydalanish, foydalanuvchi qoniqishi va aniq natijalar.

World Commission on Environment and Development [5] o'z hisobotida barqaror rivojlanish kontsepsiyasini shakllantirdi va monitoring tizimi uchta ustunni (iqtisodiy, ijtimoiy, ekologik) qamrab olishi kerakligini ta'kidladi. Bu yondashuv xalqaro miqyosda keng qo'llanilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi 2019-yilda IT Park faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlarini tasdiqladi [6], unda monitoring va rezidentlar faoliyatini nazorat qilish mexanizmlari belgilandi. Jahon Banki tomonidan tayyorlangan diagnostika hisoboti [7] O'zbekiston raqamli iqtisodiyotining hozirgi holatini kompleks baholadi va monitoring tizimini takomillashtirish bo'yicha xalqaro tajribaga asoslangan tavsiyalar berdi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llanildi:

1. Deskriptiv tahlil metodi. O'zbekiston Davlat statistika qo'mitasi va IT Park Uzbekistan rasmiy ma'lumotlari asosida 2020–2024-yillar uchun 18 ta indiktorning dinamikasi tahlil qilindi. Har bir indiktorning o'lchov birligi, ma'lumot manbasi va mavjudligi aniqlandi.

2. Taqqoslash metodi. O'zbekistonning xalqaro standartlar (ITU ICT Development Index, Global Innovation Index, OECD Digital Economy Outlook, UNDP DERA) bilan muvofiqlik darajasi baholandi. Markaziy Osiyo mamlakatlari (Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston, Turkmaniston) bilan taqqoslash o'tkazildi.

3. Ekspert baholash metodi. Monitoring tizimining samaradorligi SMART prinsiplari (Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound) asosida baholandi. Har bir prinsipning bajarilish darajasi ekspert xulosalari orqali aniqlandi.

4. Kontent-analiz metodi. Xalqaro tashkilotlar (ITU, OECD, Jahon Banki, UNDP) tomonidan tavsiya etiladigan monitoring metodologiyalari tahlil qilindi va O'zbekiston sharoitiga moslashtirildi.

5. Tizimli yondashuv. Monitoring va baholash tizimi bitta butun sifatida ko'rib chiqildi, uning barcha elementlari (indiktorlar, institutlar, jarayonlar, foydalanish yo'nalishlari) o'zaro bog'liqligi tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Monitoring va baholash tizimining nazariy asoslari monitoring tushunchasi orqali izohlanadi. Monitoring indikatorlarning muntazam ravishda o'lanishi, ma'lumotlarning tizimli yig'ilishi hamda ularning vaqt bo'yicha dinamikasini kuzatish jarayonini anglatadi [8]. Baholash esa monitoring natijasida shakllangan ma'lumotlarni tahlil qilish, ularni talqin etish va asoslangan siyosiy hamda boshqaruv tavsiyalarini ishlab chiqish jarayonini o'z ichiga oladi. Ushbu ikki jarayon bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lib, strategik qarorlar qabul qilishda muhim axborot bazasini shakllantiradi.

Samarali monitoring tizimi bir qator muhim talablarga javob berishi lozim [9]. Avvalo, monitoring jarayoni muntazam bo'lishi, ya'ni ma'lumotlar belgilangan davriylikda — oylik, choraklik yoki yillik kesimda to'planishi zarur. Shu bilan birga, yig'ilayotgan ma'lumotlarning ishonchliligi ta'minlanishi, ularning to'g'riligi va aniqligiga kafolat bo'lishi kerak. Monitoring natijalari qaror qabul qilish uchun zarur bo'lgan vaqtda mavjud bo'lishi, ya'ni o'z vaqtida taqdim etilishi ham muhim ahamiyatga ega. Axborotlarning ochiqligi monitoring tizimining yana bir asosiy talabi bo'lib, ma'lumotlar omma uchun ochiq va ulardan foydalanish imkoniyati qulay bo'lishi lozim. Bundan tashqari, ma'lumotlarni to'plash va qayta ishlash metodologiyasi xalqaro standartlarga mos holda standartlashtirilgan bo'lishi talab etiladi.

Baholash jarayonida SMART prinsiplari alohida o'rin tutadi [10]. Ushbu yondashuvga ko'ra, baholashda aniq maqsadlar va ko'rsatkichlar belgilanishi, foydalaniladigan indikatorlar o'lanadigan bo'lishi, qo'yilgan maqsadlar real va erishish mumkin bo'lgan darajada tanlanishi lozim. Shuningdek, indikatorlar milliy ustuvor yo'nalishlar hamda xalqaro tendensiyalarga mos kelishi, baholash jarayoni esa aniq vaqt chegaralari bilan bog'lanib, rivojlanish dinamikasini kuzatish imkonini berishi kerak.

O'zbekistonda monitoring tizimi, xususan AKT sektori bo'yicha, bir nechta institutlar tomonidan amalga oshiriladi [11]. Davlat statistika qo'mitasi yillik asosda AKT sektorining asosiy ko'rsatkichlari, jumladan xizmatlar hajmi, eksport miqdori, xodimlar soni va kompaniyalar soni bo'yicha rasmiy ma'lumotlarni yig'adi va e'lon qiladi. 2020–2024-yillar davomida YalMda IT ulushi, AKT eksporti, AKT sohasida band bo'lganlar soni va internet penetratsiyasi kabi muhim indikatorlar muntazam kuzatib borilmoqda.

IT Park Uzbekistan o'z rezidentlari faoliyati bo'yicha oylik va choraklik monitoringni amalga oshiradi. 2024-yilda IT Park tomonidan 2 384 ta rezident, 36 300 nafar xodim va 901 million AQSh dollari miqdoridagi eksport ko'rsatkichlari bo'yicha ma'lumotlar muntazam yig'ilib, jamoatchilikka taqdim etildi. Ushbu ma'lumotlar IT Park rezidentlarining iqtisodiy faolligini baholashda muhim manba hisoblanadi.

Raqamli texnologiyalar vazirligi raqamli infratuzilma bilan bog'liq ko'rsatkichlarni, xususan internet penetratsiyasi, mobil aloqa qamrovi va xalqaro kanal sig'imini choraklik asosda monitoring qiladi. Vazirlik ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda O'zbekistonda internet penetratsiyasi darajasi 87,3 % ga yetganligi qayd etilgan bo'lib, bu raqamli infratuzilmaning sezilarli darajada rivojlanganini ko'rsatadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi yillik asosda "Raqamli O'zbekiston-2030" strategiyasi ijrosining monitoring hisobotini tayyorlaydi. Ushbu hisobotda strategiya doirasida belgilangan asosiy ko'rsatkichlarning dinamikasi, shuningdek maqsadli indikatorlarga erishish darajasi tizimli ravishda yoritiladi va baholanadi.

Xalqaro tashkilotlar ham O'zbekiston raqamli iqtisodiyotini baholashda faol ishtirok etmoqda. Jumladan, UNDP har ikki yilda bir marta mamlakatning raqamli iqtisodiyoti holati bo'yicha keng qamrovli tadqiqotlar e'lon qiladi. 2024-yil natijalariga ko'ra, O'zbekiston UNDP DERA baholash tizimida "o'rta darajada tayyor" toifasiga kiritilgan.

Indikatorlar tizimining hozirgi holatini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda axborot mahsulotlari biznesi uchun jami 18 ta indikator taklif etilgan bo'lib, ularning beshtasi iqtisodiy, beshtasi ijtimoiy, beshtasi texnologik va uchta ekologik yo'nalishga taalluqlidir [12]. 2024-yil ma'lumotlariga ko'ra, iqtisodiy indikatorlarning beshtasidan to'rttasi muntazam ravishda yig'iladi. Jumladan, YalMda AKT ulushi 2020-yildagi 1,5 % dan 2024-yilda 2,1 % ga oshgan, AKT xizmatlari eksporti 169,51 million dollardan 640,80 million dollarga yetgan, IT Park eksporti esa 0,6 million dollardan 901 million dollargacha o'sgan. Startaplar soni bo'yicha ma'lumotlar to'planadi, biroq venchur investitsiyalar faqat qisman qayd etilmoqda.

Ijtimoiy indikatorlar bo'yicha holat nisbatan notekis. Besh indikatorning uchta to'liq, bittasi qisman yig'iladi. AKT sohasida band bo'lgan xodimlar soni 50 157 nafardan 83 051 nafargacha oshgan, o'rtacha ish haqi esa 4 390,5 ming so'mdan 13 207,2 ming so'mga yetgan. Ta'lim muassasalari soni bo'yicha ma'lumotlar mavjud, bitiruvchilar soni qisman qayd etiladi, biroq gender tenglik indikatorlari bo'yicha tizimli ma'lumotlar mavjud emas.

Texnologik indikatorlar kesimida besh ko'rsatkichdan uchta to'liq to'planadi. Internet penetratsiyasi 58,9 % dan 87,3 % ga oshgan, mobil aloqa qamrovi va xalqaro kanal sig'imi bo'yicha ma'lumotlar muntazam yig'iladi. Shu bilan birga, R&D xarajatlari bo'yicha statistik kuzatuvlar mavjud emas, patentlar soni esa faqat qisman hisobga olinadi.

Umuman olganda, 18 ta indikatorning 10 tasi, ya'ni 55,6 % muntazam ravishda to'planadi, 3 tasi (16,7 %) qisman mavjud, 5 tasi (27,8 %) esa umuman kuzatilmaydi. Ayniqsa, ekologik indikatorlarning to'liq yo'qligi O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot va axborot mahsulotlari biznesining barqaror rivojlanish modelidagi eng katta kamchiliklardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, monitoring ma'lumotlari to'rtta asosiy yo'nalishda qo'llaniladi [13]:

1. Davlat siyosatini shakllantirish — monitoring ma'lumotlari qaysi yo'nalishda davlat qo'llab-quvvatlashi kuchaytirilishi kerakligini ko'rsatadi. Masalan, tadqiqotda o'tkazilgan regressiya tahlili AKT xodimlar sonining eksportga eng kuchli ta'siri ($R^2 = 97,51$ %) mavjudligini aniqladi, bu kadrlar tayyorlashga investitsiyalarni oshirish zarurligini tasdiqlaydi.

2. Resurslarni samarali taqsimlash — monitoring ma'lumotlari qaysi yo'nalishlar eng yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatadi va davlat budjetini optimal taqsimlashga yordam beradi. 2020–2024-yillarda IT Park rezidentlari soni 16,2 barobar oshdi ($147 \rightarrow 2\,384$), bu IT Park modelining samaradorligini tasdiqlaydi va shu yo'nalishda resurslarni taqsimlashni davom ettirish zarurligini ko'rsatadi.

3. Xalqaro taqqoslashlar — standartlashtirilgan indikatorlar O'zbekistonning xalqaro reytinglardagi o'rnini aniqlash va eng yaxshi amaliyotlarni o'rganish imkonini beradi. 2024-yilda O'zbekiston Global Innovation Index bo'yicha 70-o'ringa ko'tarildi (2020-yil: 93-o'rin, +23 pog'ona), bu raqamli transformatsiya siyosatining ijobiy natijalarini ko'rsatadi.

4. Shaffoflik va hisobdorlik — ochiq ma'lumotlar davlat siyosatining shaffofligini ta'minlaydi va fuqarolar hamda biznes hamjamiyatining ishonchini oshiradi. IT Park tomonidan oylik va choraklik monitoring hisobotlarining ommaga ochiq e'lon qilinishi sektorga ishonchni mustahkamlaydi va investorlarni jalb qiladi.

Takomillashgan monitoring va baholash tizimi taklifi. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun 5 bosqichli takomillashgan monitoring tizimi taklif etiladi [15]:

1-bosqich: Ishchi guruh tashkil etish. Barcha tegishli davlat organlari (Davstat, RTV, Vazirlar Mahkamasi), IT Park, akademik muassasalar (TDIU, TATU) va biznes hamjamiyat vakillaridan iborat indikatorlar bo'yicha ishchi guruh tashkil etish zarur. Bu ishchi guruh yangi indikatorlar ro'yxatini yakunlashtiradi, har bir indikator uchun aniq ta'rif va o'lchash metodologiyasini ishlab chiqadi hamda ma'lumotlar to'plash mas'uliyatini taqsimlaydi.

2-bosqich: Ma'lumotlar to'plash tizimini zamonaviylashtirish. Avtomatlashtirilgan ma'lumotlar to'plash platformasini yaratish, turli manbalardan olingan ma'lumotlarni integratsiya qiluvchi yagona ma'lumotlar bazasini tashkil etish va ochiq ma'lumotlar portali (Open Data Portal) orqali indikatorlarni ommaga taqdim etish zarur. Bu platforma API orqali turli tashkilotlar (Davstat, IT Park, RTV) ma'lumotlarini avtomatik ravishda to'plashi va real vaqt rejimida yangilashi kerak.

3-bosqich: Xalqaro standartlarga to'liq muvofiqlik. ITU, OECD, Jahon Banki metodologiyalarini o'rganish va qabul qilish, xalqaro ekspertlar bilan maslahatlashuvlar o'tkazish hamda xalqaro baholashlarda (Global Innovation Index, ICT Development Index) faol ishtirok etish kerak. Bu O'zbekistonning xalqaro reytinglardagi o'rnini yaxshilashga va eng yaxshi amaliyotlarni o'rganishga yordam beradi.

4-bosqich: Monitoring va baholash tizimini mustahkamlash. Har bir indikator uchun aniq maqsad (target) belgilash, choraklik monitoring hisobotlarini tayyorlash va ommaga e'lon qilish, yillik chuqur baholash tadqiqotlarini o'tkazish hamda mustaqil ekspertlar va xalqaro tashkilotlarni baholash jarayoniga jalb qilish zarur. Masalan, 2030-yilda YalMda IT ulushini 5 % ga yetkazish maqsadi belgilanishi mumkin.

5-bosqich: Ekologik indikatorlar bo'yicha ma'lumotlar to'plashni boshlash. Birinchi bosqichda eng yirik ma'lumotlar markazlari va IT kompaniyalarida pilot loyiha amalga oshirish, energiya iste'moli, suv sarfi va chiqindilar hajmini o'lchash. Ikkinchi bosqichda barcha IT kompaniyalar uchun ekologik hisobotni majburiy qilish. Uchinchi bosqichda yashil sertifikatlar (Green IT Certification) tizimini joriy etish va ekologik jihatdan mas'uliyatli kompaniyalarni rag'batlantirish dasturlarini ishga tushirish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot quyidagi asosiy xulosalarga olib keldi:

1. Nazariy jihatdan: monitoring va baholash tizimi barqaror rivojlanish modelining asosiy mexanizmi hisoblanadi. Samarali tizim beshta talabga (muntazamlik, ishonchlilik, o'z vaqtida, ochiqlik, standartlashtirilganlik) va SMART prinsiplariga javob berishi kerak.

2. Institutlar jihatidan: O'zbekistonda monitoring beshta asosiy institut tomonidan amalga oshirilmoqda: Davstat (yillik), IT Park (oylik/choraklik), RTV (choraklik), Prezident Administratsiyasi (yillik), UNDP (ikki yilda bir marta). Bu institutlar o'rtasida koordinatsiya yaxshi tashkil etilgan, biroq ma'lumotlar integratsiyasi va yagona platformani yaratish zarur.

3. Indikatorlar jihatidan: 18 ta indikator 55,6 % muntazam to'planadi, 16,7 % qisman mavjud, 27,8 % umuman to'planmaydi. Iqtisodiy va ijtimoiy indikatorlar yaxshi kuzatiladi, texnologik indikatorlar qisman mavjud, ekologik indikatorlar esa to'liq yo'q.

4. Foydalanish jihatidan: monitoring ma'lumotlari to'rtta yo'nalishda samarali qo'llanilmoqda: davlat siyosatini shakllantirish (kadrlar ustuvorligi), resurslarni taqsimlash (IT Park modeli), xalqaro taqqoslashlar (GII bo'yicha +23 pog'ona), shaffoflikni ta'minlash (ochiq hisobotlar).

5. Takomillashtirish jihatidan: 5 bosqichli tizim (ishchi guruh, zamonaviylashtirish, xalqaro standartlar, mustahkamlash, ekologik joriy etish) monitoring va baholash tizimini sezilarli darajada yaxshilashi mumkin.

Amaliy tavsiyalar:

1. Ekologik indikatorlarni joriy etish — eng muhim ustuvorlik hisoblanadi. 2026-yilda pilot loyiha, 2027-yilda majburiy hisobot, 2028-yilda Green IT Certification tizimini ishga tushirish tavsiya etiladi.

2. Yagona ma'lumotlar platformasini yaratish. 2026-yilda Open Data Portal ishga tushirilishi va barcha monitoring ma'lumotlari bir joyda, ochiq formatda taqdim etilishi kerak. Bu shaffoflikni oshiradi va tadqiqotchilar, jurnalistlar hamda biznes hamjamiyat uchun ma'lumotlarga kirishni osonlashtiradi.

3. Xalqaro standartlarga to'liq muvofiqlikni ta'minlash. ITU, OECD, Jahon Banki metodologiyalarini qabul qilish va xalqaro ekspertlar bilan hamkorlikni kuchaytirish 2026–2027-yillarda amalga oshirilishi kerak.

4. Choraklik monitoring hisobotlarini joriy etish. Hozirda asosan yillik hisobotlar mavjud, biroq choraklik hisobotlar operativ qarorlar qabul qilish uchun zarur. IT Park tajribasini boshqa sohalarga tatbiq etish tavsiya etiladi.

5. Mustaqil baholashni tashkil etish. Har yili mustaqil ekspertlar va xalqaro tashkilotlar tomonidan monitoring tizimining samaradorligi baholanishi kerak. Bu tizimning sifatini oshiradi va xalqaro miqyosda tan olinishini ta'minlaydi.

6. Kadrlar tayyorlash. Monitoring va baholash sohasida malakali mutaxassislarni tayyorlash uchun TDIU va TATUda maxsus kurslar ochish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Kaplan R.S., Norton D.P. The Balanced Scorecard: Measures that Drive Performance // Harvard Business Review. – 1992. – Vol. 70. – № 1. – P. 71-79.
2. Kaplan R.S., Norton D.P. The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action. – Boston: Harvard Business School Press, 1996. – 322 p.
3. Neely A., Gregory M., Platts K. Performance measurement system design: A literature review and research agenda // International Journal of Operations & Production Management. – 2005. – Vol. 25. – № 12. – P. 1228-1263.
4. DeLone W.H., McLean E.R. The DeLone and McLean model of information systems success: a ten-year update // Journal of Management Information Systems. – 2003. – Vol. 19. – № 4. – P. 9-30.
5. World Commission on Environment and Development. Our Common Future (Brundtland Report). – Oxford: Oxford University Press, 1987. – 400 p.
6. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 15-iyuldagi "Dasturiy mahsulotlar va axborot texnologiyalari texnologik parki faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 589-son qarori [Elektron resurs]. – Kirish rejimi: <https://lex.uz/docs/-4422250> (Murojaat sanasi: 26.12.2025).
7. World Bank. Digital Economy for Uzbekistan: Diagnostic Report. – Washington: World Bank, 2021. – 184 p.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6079-son Farmoni // O'zbekiston Respublikasining qonun hujjatlari to'plami. <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>
9. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi rasmiy ma'lumotlari [Elektron resurs]. – Kirish rejimi: <https://stat.uz> (Murojaat sanasi: 26.12.2025).
10. IT Park Uzbekistan rasmiy statistikasi [Elektron resurs]. – Kirish rejimi: <https://itpark.uz> (Murojaat sanasi: 26.12.2025).
11. Raqamli texnologiyalar vazirligi rasmiy veb-sayti [Elektron resurs]. – Kirish rejimi: <https://mitc.uz> (Murojaat sanasi: 26.12.2025).
12. Global Innovation Index [Elektron resurs]. – Kirish rejimi: <https://www.globalinnovationindex.org> (Murojaat sanasi: 03.01.2026).
13. ITU ICT Development Index [Elektron resurs]. – Kirish rejimi: <https://www.itu.int> (Murojaat sanasi: 03.01.2026).
14. UNDP Digital Economy Readiness Assessment [Elektron resurs]. – Kirish rejimi: <https://www.undp.org> (Murojaat sanasi: 26.12.2024).
15. OECD Digital Economy Outlook [Elektron resurs]. – Kirish rejimi: <https://www.oecd.org> (Murojaat sanasi: 03.01.2026).

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
